

Ο πόνος δεν είναι ποινή (Σπυρίδων Κ. Βολτέας, Δ/ντής Χειρουργικού Τμήματος ΕΣΥ, Ιπποκράτειο Γ.Ν.Α.)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Όπως ήδη ελέχθη, κατά την χριστιανική αντίληψη ο χωρισμός του ανθρώπου από τον Θεό μετά το προπατορικό αμάρτημα και την είσοδο του κακού στον κόσμο, τον οδηγεί να βιώσει τις οδυνηρές συνέπειες της πτώσεως, η οποία δεν λογίζεται ως φθαρτότητα καθαυτή, αλλά ως αδυναμία υπερβάσεως της φθαρτότητος και,

άρα, παραμονή στον θάνατο[1]. Ο Θεός, μετά την απομάκρυνση από τον Παράδεισο, ενδύει τους πρωτοπλάστους με δερμάτινους χιτώνες που, κατά την κρατούσα πατερική αντίληψη, είναι η φθορά, η θνητότητα, η οδύνη, οι ασθένειες, οι αδυναμίες και οι κακουχίες του ανθρωπίνου βίου: η φθορά και η αμαρτία ενσωματώθηκαν στην ανθρώπινη φύση, με αποτέλεσμα η πτώση να θεωρείται καθολικό και πανανθρώπινο γεγονός και οι συνέπειές της να διαχέονται σε όλους ανθρώπους ως ψυχοσωματικές οντότητες[2]. Ο τρόπος με τον οποίο πλέον γεννάται ο άνθρωπος, με λύπη και οδύνη, θεωρείται ότι καθορίζει τελικά και την πορεία του προς τον θάνατο[3].

Το κακό κατά την πατερική αντίληψη, διαιρείται σε φυσικό και ηθικό: φυσικό είναι ο πόνος, η φθορά και τελικώς ο θάνατος, ενώ ηθικό είναι η αμαρτία, νοουμένη ως αποτυχία κοινωνίας του ανθρώπου με τον Θεό. Όπως ο Βασίλειος Καισαρείας σημειώνει, το ηθικό κακό «εξ ημών ήρτηται», ενώ κατά τον Ιωάννη Χρυσόστομο το μεν ηθικό κακό είναι «η όντως κακία», ενώ το φυσικό κακό «μάλλον ουκ έστι κακία, αλλά λέγεται»: «Ταύτα ουκ αν είη κακά» (θα μπορούσαν και να μην είναι κακά), λέγει, αφού με την άρση της αμαρτίας θα μπορούσαν να αρθούν[4]. Κατά την πατερική λοιπόν διδασκαλία το ηθικό κακό προκαλεί το φυσικό κακό, με την άρση του πόνου (που είναι όψη του φυσικού κακού) να καθίσταται εφικτή μόνο με την άρση της αμαρτίας, δυνατότητα που προσέφερε στο άνθρωπο η Ανάσταση του Κυρίου[5].

Σε αντίθεση, ο πόνος για την αρχαία φιλοσοφική αντίληψη δεν έχει τον χαρακτήρα τιμωρίας, αφού δεν αναγνωρίζεται κάποια ανυπακοή, ή άλλη θεμελιώδης παρατυπία προς κάποιες θείες εντολές που να οδηγήσει στην εφαρμογή κάποιας μορφής τιμωρίας. Ο πόνος είναι σύμφυτος με την ανθρώπινη φύση και αντιμετωπίζεται σαν ένα καθαρά φυσικό φαινόμενο, χωρίς βαθύτερο ηθικό ή άλλο νόημα και χωρίς δυνατότητες ουσιαστικής απαλλαγής από αυτόν[6]. Ο Μάρκος Αυρήλιος θεωρεί ότι πρέπει τα μοιραία συμβάντα να τα αποδέχεται με ηρεμία ο άνθρωπος, διότι προέρχονται «από εκεί που και αυτός ήλθε» (τον Θεό) και, πάνω από όλα, να περιμένει τον θάνατο με ήρεμη γνώση θεωρώντας τον ως τίποτε περισσότερο από διάλυση των συστατικών του στοιχείων που απλά θα μεταβληθούν σε κάτι άλλο, γεγονός όπως λέγει απόλυτα φυσικό, αφού το κακό δεν προέρχεται από την φύση[7].

Και στον Χριστιανισμό όμως, ο πόνος δεν λογίζεται ως ποινή, δηλαδή τιμωρία εξαιτίας της παρακοής, αφού κάτι τέτοιο θα οδηγούσε στην αποδοχή θεοδικίας, πράξεως αντιθέτου με την αγαθότητα του Θεού: στην παλαιοδιαθηκική γραμματεία ο Κύριος αναδεικνύεται δίκαιος, αγαπήσας την δικαιοσύνην[8] και πραγματοποιών έργα δικαιοσύνης, με δίκαιη κρίση σε όλους τους

αδικουμένους[9]. Ο Παύλος πρώτος κατέστησε αδιαμφισβήτητη την αγαθή αυτή προαίρεση, γράφοντας ότι ο Θεός απέστειλε τον υιόν αυτού «ιλαστήριον δια πίστεως εν τω αυτού αίματι εις ένδειξιν της δικαιοσύνης αυτού δια την πάρεσιν των προγεγονότων αμαρτημάτων εν τη ανοχή του Θεού, προς την ένδειξιν της δικαιοσύνης αυτού εν τω νυν καιρώ»[10]. Αυτό άλλωστε καθίσταται προφανές από την αντιδιαστολή των εντελλομένων υπό του Θεού προς τον όφιν και τον Αδάμ: στον όφι λέγει «ότι εποίησας τούτο, επικατάρατος συ από πάντων των κτηνών και από πάντων των θηρίων των επί της γης», ενώ στον Αδάμ «επικατάρατος η γη εν τοις έργοις σου»[11]. Ο όφης (δηλαδή ο σατανάς) τιμωρείται ο ίδιος, ενώ ο Αδάμ θα αντιμετωπίσει την επικατάρατο γήν, δηλαδή την εχθρική πλέον προς αυτόν Δημιουργία, μια δημιουργία που η θεία πρόθεση ήταν να τον υπηρετεί.

[1] Αγόρας Κων. (2002), *Περί κόσμου, ανθρώπου και ιστορίας*, στο Κ. Αγόρας κ.α., *Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας, Τόμος Α Δόγμα, Πνευματικότητα και Ήθος της Ορθοδοξίας*, Εκδ. ΕΑΠ, Πάτρα, σελ. 135.

[2] Παπαδοπούλου-Τσανανά Ολ., *Η ανθρωπολογία του Μεγάλου Βασιλείου*, Εκδ. Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών 1994, σελ. 65.

[3] Νέλλας Παν, *Ζώνον Θεούμενον*, εκδ. Εποπτεία 1979, Αθήνα, σελ. 45 κ. ε.

[4] Μεταλληνός Γ. Δ., *Δοκίμια Ορθόδοξης Μαρτυρίας*, εκδ. Άθως 2001, σελ. 217 κ.ε.

[5] Μεταλληνός Γ, *ibid*, σελ. 217.

[6] Μαντζαρίδης Γ, *Χριστιανική Ηθική*, Εκδόσεις Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2003, σελ. 459.

[7] Μάρκος Αυρήλιος, *Τα είς εαυτόν*, *ibid*, σελ. 85.

[8] Ψαλμ 11,7.

[9] Ψαλμ 102,6.

[10] Ρωμ 3,25-26

[11] Γεν 2,14, 2,17.

[συνεχίζεται]

Παρατήρηση: Το παρόν άρθρο αποτελεί τμήμα κειμένου βασισμένου στην κατατεθειμένη στο Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο διπλωματική εργασία με τίτλο “Θεολογική προσέγγιση του πόνου και της οδύνης των καρκινοπαθών ασθενών τελικού σταδίου”, του Σπυρίδωνος Κ. Βολτέα, Γενικού Χειρουργού, Δ/ντή Χειρουργικού Τμήματος ΕΣΥ του Ιπποκράτειου Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών. Η Πεμπτουσία δημοσιεύει ολόκληρο το κείμενο του κ. Βολτέα σε συνέχειες.

Διαβάστε το προηγούμενο μέρος του κειμένου [εδώ](#)